



Vlaams  
Parlement

stuk **965** (2010-2011) – Nr. 2  
ingediend op 20 mei 2011 (2010-2011)

## Voorstel van resolutie

van de dames Griet Smaers, Sabine Poleyn, Vera Celis en Kathleen Deckx  
en de heren Koen Van den Heuvel,  
Chokri Mahassine en Matthias Diependaele

betreffende het stimuleren  
van ondernemingszin en ondernemerschap  
in het onderwijs

## Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen  
uitgebracht door de heer Jos De Meyer en mevrouw Gerda Van Steenberge

*Samenstelling van de commissie:*

*Voorzitter:* de heer Boudewijn Bouckaert.

*Vaste leden:*

de heer Jos De Meyer, de dames Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;  
de heer Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Wim Wienen;  
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;  
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;  
de dames Vera Celis, Goedele Vermeiren;  
de heer Boudewijn Bouckaert;  
mevrouw Elisabeth Meuleman.

*Plaatsvervangers:*

de heren Paul Delva, Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Katrien Schryvers;  
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens;  
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;  
de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen;  
de heren Willy Segers, Kris Van Dijck;  
de heer Jurgen Verstrepen;  
mevrouw Mieke Vogels.

Stukken in het dossier:

965 (2010-2011) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen besprak op 5 en 12 mei 2011 het voorstel van resolutie betreffende het stimuleren van ondernemingszin en ondernemerschap in het onderwijs.

### 1. Toelichting door de indieners

Mevrouw *Griet Smaers*, eerste indiener, stelt dat het voorstel van resolutie er is gekomen naar aanleiding van het plan Vlaanderen in Actie (ViA). Dit plan voorziet in een hele reeks stimulerende maatregelen om ook binnen Onderwijs tot meer ondernemingszin en ondernemerschap te komen. Het onderwijs is de voedingsbodem en de sleutel om ervoor te zorgen dat Vlaanderen een topregio wordt op het vlak van ondernemen en creativiteit. De spreker verwijst ook naar het pleidooi van de Koning Boudewijnstichting in 2007 over ondernemend leren en leren ondernemen. Er wordt hierin ook gepleit voor een structurele aanpak in het ganse onderwijssysteem. De indieners willen zowel de ondernemingszin als de attitude stimuleren en, naarmate men ouder wordt, de vaardigheden rond ondernemerschap. Zo hopen zij een kader aan te reiken voor het actieplan Ondernemend Onderwijs.

Vervolgens geeft mevrouw *Sabine Poleyn* meer toelichting bij de verschillende actiepunten. De indieners vragen dat de Vlaamse Regering ondernemingszin en ondernemerschap zou aanwakkeren in het hele onderwijs door stimulerende maatregelen te nemen voor scholen die daaraan werken. Verder willen zij een doorlopende leerlijn ondernemingszin/ondernemerschap van kleuteronderwijs tot en met hoger onderwijs, als basis voor de actualisatie van ontwikkelingsdoelen en eindtermen, en als kader voor het bundelen van de verschillende initiatieven op dat vlak. Een ander actiepunt is het sterk stimuleren van de afstemming en samenwerking tussen initiatiefnemers en deelnemende leraren, al dan niet via het Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON). Ten vierde willen ze sterke projecten na een positieve evaluatie een meer structureel karakter bieden. Dat gebeurt momenteel veel te weinig. Ten vijfde willen de indieners de versnippering van projecten tegengaan. Daarnaast moeten de bestaande initiatieven na een kwaliteitstoets zich laten voorstellen op een meer toegankelijke en transparante website dan de huidige [www.competento.be](http://www.competento.be).

Ten zevende willen de indieners de lerarenopleidingen aansporen toekomstige leerkrachten praktische tools te geven zodat ze tijdens hun lessen het belang van ondernemingszin en een realistisch beeld van onze bedrijven kunnen meegeven. Ten achtste wordt de Vlaamse Regering gevraagd om in samenwerking met de sociale partners een visie te ontwikkelen over hoe en in welke richtingen in het secundair onderwijs een zinvolle vorm van werkplekleren of stage als kennismaking met de arbeidsmarkt kan worden ingevoerd. Mevrouw Poleyn verwijst naar de gedachtewisseling in de commissie voor Economie die op 4 mei 2011 plaatsvond.

De indieners willen ook de nadruk leggen op het trainen in ondernemerschaponderwijs van leerkrachten en docenten door nascholing. Ten tiende wordt gevraagd om na te gaan of en hoe bedrijfsstages voor leerkrachten kunnen worden ingebed in de lerarenloopbaan. Ten elfde willen de indieners dat er initiatieven worden genomen die de overstap van mensen met praktijkervaring vanuit de privésector naar het onderwijs vergemakkelijken. Ten slotte vragen zij dat bij de hervorming van het secundair onderwijs er aandacht is voor het stimuleren van ondernemingszin door onder meer leerkrachten en scholen voldoende vrije ruimte te bieden.

De heer *Matthias Diependaele* vult aan dat onderwijs maar een onderdeel vormt voor het aanpakken van de problematiek van het ondernemerschap. Het gaat om een hele mentaliteitswijziging die wel moet starten in het onderwijs. Het voorstel van resolutie moet gezien worden als onderdeel van een veel groter geheel. Zo worden mensen die in faling gaan met de rug bekeken. Omgekeerd worden mensen met succes in het bedrijfsleven soms ook scheef bekeken. In Vlaanderen is risicomijdend gedrag een verdedigbare optie geworden

terwijl men net in het onderwijs zou moeten aanleren dat het ook eervol is om af en toe een risico te nemen en dat men niet altijd de gemakkelijke weg van het werknemersstatuut moet kiezen. Een eerste stap hiertoe kan gezet worden in het onderwijs.

Wat onderzoek en innovatie betreft doet Vlaanderen het qua output niet zo slecht, maar de ideeën ontwikkeld uit innovatie worden niet gevaloriseerd in economische meerwaarde. Daarom moet het ondernemerschap hard worden aangezwengeld, te beginnen bij het onderwijs.

## 2. Bespreking

Uit respect voor de indieners zal de heer *Wim Wienen* enkele opmerkingen en vragen formuleren rond dit voorstel van resolutie, ook al heeft mevrouw Pehlivan vorige week gesuggereerd dat resoluties niet bijdragen tot oplossingen.

Hij is van oordeel dat de analyse van de indieners correct is. Het lijkt hem goed dat men aan deze situatie wil verhelpen door middel van een resolutie. Hij vraagt zich wel af of de suggesties die aan de Vlaamse Regering worden gedaan ook realiseerbaar zullen zijn.

In de tweede vraag aan de Vlaamse Regering is sprake van het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn ondernemingszin en ondernemerschap van het kleuteronderwijs tot het hoger onderwijs. Hij vraagt zich af hoe men aan kleuters de zin voor ondernemerschap wil bijbrengen.

Hij leest ook dat in de laatste graad van het secundair onderwijs ruimte moet worden voorzien voor contact met bedrijven. Hij vraagt zich af welke lessen er dan zullen moeten verdwijnen.

De bestaande projecten die positief worden geëvalueerd, zouden een structureel karakter moeten krijgen. Hij vermoedt dat deze opmerking verband houdt met de financiering. Hij wil weten hoeveel dat mag kosten.

Binnen de lerarenopleiding moeten er volgens de indieners bedrijfsstages worden georganiseerd. De leerkrachten moeten zich het ondernemerschap eigen maken om het te kunnen doorgeven aan de leerlingen. Hiermee wordt extra druk gelegd op de leerkrachten die nu al overbevraagd zijn. Hij wil weten of de indieners hierover gesprekken hebben gehad met leerkrachten.

Zijn belangrijkste vraag is echter wat er dan moet gebeuren in bepaalde andere sectoren met een groot personeelstekort, bijvoorbeeld in de zorgsector of in het onderwijs. Moet er ook een voorstel van resolutie worden ingediend om de interesse van de leerlingen voor de zorgsector of voor het lerarenberoep verder aan te scherpen?

Mevrouw *Griet Smaers*, eerste indiener, antwoordt dat het voorstel van resolutie niet gaat over een bepaalde sector, maar over het aanwakkeren en stimuleren van ondernemingszin. Precies daarvoor is een doorlopende leerlijn belangrijk. In het onderwijs zou men meer actiegericht en projectmatig moeten denken en werken, ook in het basisonderwijs. In het kleuteronderwijs gaat het natuurlijk niet om het ondernemerschap zelf, maar om aandacht voor creativiteit en ondernemingszin. Mettertijd kan de klemtoon dan meer worden gelegd op ondernemerschap. Diverse organisaties stellen vast dat er voorzien is in projectfinanciering, onder meer voor projecten Ondernemer voor de klas. Een structurele inbedding zou echter nuttig zijn. Het voorstel van resolutie stelt dat het moet gaan over geregelde contacten. Het kan gaan om een bedrijfsbezoek, maar ook om het uitnodigen van een ondernemer of een vakorganisatie in de klas. Het voorstel van resolutie is heel ruim geformuleerd om eigen initiatieven van de scholen mogelijk te maken.

De inhoud van dit voorstel van resolutie werd inderdaad afgetoetst bij leerkrachten. Sommige leerkrachten waren sterk geïnteresseerd in bedrijfsstages. Op dit ogenblik kan er echter niet voor vervanging worden gezorgd als de leerkrachten een bedrijfsstage willen doen. Dit voorstel vraagt dat voor dergelijke problemen een oplossing wordt gevonden.

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* begrijpt dat men competentiegericht wil werken en dat men ondernemingszin in de brede zin van het woord wil aanwakkeren. Dat vindt ze belangrijk. Bij de vragen aan de Vlaamse Regering ligt de focus echter op de contacten met het bedrijfsleven. Ze vindt dat het competentiegerichte meer tot uiting zou moeten komen in de vragen aan de Vlaamse Regering.

Er wordt wel eens opgemerkt dat techniek en wetenschappen, sport en cultuur, te weinig aan bod komen binnen het onderwijs. Daarom vraagt ze zich af waarom de Vlaamse Regering niet meer inzet op het idee van de brede school dat nochtans opgenomen was in het regeerakkoord. Zo zouden sommige van die dingen meer en beter kunnen worden aangepakt.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* stelt dat Open Vld het over het algemeen eens is met de inhoud van dit voorstel van resolutie. Net zoals mevrouw Meuleman betreurt ze wel dat het voorstel van resolutie het competentiegerichte element niet sterker benadrukt. De heer Wienen heeft dit blijkbaar anders geïnterpreteerd. Hij denkt vooral aan de ondernemers als beroepsgroep. Misschien is de tekst op dat vlak onvoldoende duidelijk. In elke job kan men ondernemend en creatief zijn. Ze denkt dat er in het onderwijs een mentaliteitswijziging nodig is, zodat men meer nadruk durft te leggen op creativiteit en op durf. Over het algemeen zijn kinderen creatief en ondernemend, maar vaak vermindert dat in de loop van het basisonderwijs. Daarom moet volgens haar de nadruk worden gelegd op de competenties die in het basisonderwijs moeten worden bijgebracht.

Er wordt aan de Vlaamse Regering ook gevraagd om in de leerkrachtenopleiding praktische tools aan te reiken aan de leerkrachten. Volgens haar gaat het om meer dan praktische tools. Ook de nadruk op de bedrijfsstages is volgens haar belangrijk. Dat mag geen vrijblijvend standpunt zijn. Elke leraar zou op tijd en stond eens inspiratie moeten opdoen in de wereld buiten het onderwijs. De link met de privésector is belangrijk.

Mevrouw *Sabine Poleyn*, tweede indiener, is blij met de steun voor het voorstel van resolutie. Ze herinnert aan het actieplan dat minister-president Kris Peeters en onderwijsminister Pascal Smet hebben aangekondigd rond het stimuleren van het ondernemerschap in het onderwijs. De indieners van het voorstel van resolutie willen in dit verband een voorzet doen vanuit het parlement. Hierover zijn er heel wat gesprekken geweest met leerkrachten en privéorganisaties.

Ze meent dat de aandacht voor ondernemerschap en bedrijven in het secundair onderwijs in de richting gaat van de brede school. Het belangrijkste van alle voorstellen gaat echter over de leerlijn. Met TOS21 (Techniek Op School voor de 21ste eeuw) werd een leerlijn ontwikkeld. Eerst wordt duidelijk omschreven wat men wil bereiken op welke leeftijd, en hoe. Later kan dat worden omgezet in eindtermen en in concrete acties op de verschillende niveaus. Het is de bedoeling om zowel de ondernemingszin als het ondernemerschap te stimuleren. Het belangrijkste element is het stimuleren van de ondernemingszin. Dat is aanwezig in de hele leerlijn. Dat komt neer op het stimuleren van zelfsturing en creatief en probleemoplossend denken bij jongeren. Dat is vandaag de dag belangrijk voor alle jobs. Er is echter ook aandacht voor ondernemerschap omdat blijkbaar steeds minder jongeren het zien zitten om zelfstandig te werken. Dat is ook de reden waarom minister-president Peeters een actieplan wil schrijven. Dan gaat het natuurlijk vooral om het secundair onderwijs. De bedrijfsstages moeten ervoor zorgen dat leerkrachten een realistisch beeld hebben van bedrijven. Dit mag volgens haar meer benadrukt worden in de functieomschrijving van de leerkrachten.

Ten twaalfde verwijst naar de hervorming van het secundair onderwijs. Als het de bedoeling is de ondernemingszin bij de leerkrachten te stimuleren, dan moeten die daarvoor ook de nodige ruimte hebben. Ze mogen niet te vast zitten in overvolle eindtermen binnen een te beperkt urenpakket. Mevrouw Poleyn hoopt dat ze met haar tussenkomst de collega's die nog twijfelden overtuigd heeft van de zin van dit voorstel van resolutie. Het is vooral de bedoeling dat het parlement zijn rol speelt ten aanzien van de regering.

De aandacht voor wetenschappen en techniek is volgens haar een van de grote prioriteiten voor deze regeerperiode. Ze heeft er echter duidelijk voor gekozen om dit te scheiden van ondernemingszin en ondernemerschap. Dit zijn basiscompetenties die men moet meekrijgen in het onderwijs. Het stimuleren van leerlingen voor wetenschappen en techniek is een kwestie van studierichtingen. Men mag niet alles op een hoop gooien. Het is belangrijk om waar mogelijk dingen van elkaar te scheiden en om doelgerichte initiatieven te nemen. Zo kan men stappen vooruit zetten.

Mevrouw *Griet Smaers* veronderstelt dat het nu wel duidelijk is dat de ondernemingszin ook betrekking heeft op andere sectoren dan het ondernemerschap. Ook de zorgsector waarnaar de heer *Wienen* verwijst, heeft nood aan creatieve en ondernemende mensen.

De heer *Boudewijn Bouckaert*, voorzitter, merkt op dat resoluties een beperkte impact hebben. Ze binden de regering niet.

Hij meent dat dit voorstel inspeelt op een gerechtvaardigde bezorgdheid. Uit allerlei studies blijkt immers dat de ondernemingszin van de Vlaamse jeugd op een zeer laag peil zit.

Hij kan akkoord gaan met de inhoud van dit voorstel van resolutie. Het gaat wel om heel algemene aanbevelingen. Er is nog onduidelijkheid over de effectiviteit van de instrumenten die daaraan invulling moeten geven op het terrein. Men dient ook rekening te houden met de overbevraging van het onderwijs. De genomen initiatieven moeten nuttig zijn. Zo kan men zich afvragen of men hieraan al aandacht moet besteden in het kleuteronderwijs. Het voorstel van resolutie gaat wel degelijk om ondernemingszin. Dat is creativiteit, gecombineerd met durf. Een ondernemer leeft van het risico van de markt. Dat is het grote verschil met een vaste baan als werknemer of ambtenaar. We moeten ervoor zorgen dat niet iedereen kiest voor een vaste baan. Jongeren die daar open voor staan moeten worden gestimuleerd om de nodige durf op te brengen.

Hij vindt het voorstel van resolutie wel onvolledig. Hij gaat akkoord met de opmerking van mevrouw *Vanderpoorten* dat men dit het best begint aan te kaarten in de latere jaren van het basisonderwijs, op het ogenblik dat kinderen zich vragen beginnen te stellen over wat er allemaal gebeurt in de wereld en over de manier waarop mensen hun geld verdienen. Ook de opmerking van mevrouw *Meuleman* over de brede school verwijst volgens hem naar een tekort in het voorstel van resolutie. Dat is voor hem echter geen reden om tegen dit voorstel van resolutie te stemmen.

De heer *Jos De Meyer* is het niet eens met de opmerking van de heer *Bouckaert* over de impact van een resolutie. Een resolutie heeft volgens hem wel een bindend karakter voor de regering. De regering kan een resolutie niet zomaar naast zich neerleggen. Ze is wel vrij in de manier waarop ze uitvoering geeft aan de resolutie. Het is de bedoeling dat de regering in haar eerstvolgende beleidsbrief verslag uitbrengt over de manier waarop ze de resolutie heeft opgevolgd. De initiatiefnemers moeten nagaan hoe de regering daarmee omgaat. De commissie mag de resolutie als instrument zeker niet verder ontkrachten.

Deze resolutie laat heel wat ruimte voor de minister, voor de schoolbesturen en voor de creativiteit van de leerkrachten. Hij is het eens met de opmerking dat hieraan aandacht moet worden besteed in het basisonderwijs. Daarom stelt hij voor dat er vandaag zou wor-

den gestemd over het voorstel van resolutie, maar dat de indieners hierover een amendement zouden indienen tussen de stemming in de commissie en de bespreking in de plenaire vergadering. Dan worden de werkzaamheden niet nodeloos vertraagd.

Mevrouw *Vera Celis* verontschuldigt de heer Diependaele, indiener van dit voorstel van resolutie, die niet aanwezig kan zijn bij de bespreking van het voorstel.

Het stimuleren van talent is een van de belangrijkste opdrachten van het onderwijs. Daarom is de aandacht voor ondernemingszin zeker op zijn plaats is binnen het onderwijs. Dat is volgens haar de meerwaarde van dit voorstel van resolutie.

Op dit ogenblik zijn er al een aantal schitterende initiatieven die passen binnen het ontwikkelen van een doorlopende leerlijn ondernemingszin en ondernemerschap. In de derde graad van het secundair onderwijs bestaat al jaren het initiatief van de mini-onderneming. Binnen het tso (technisch secundair onderwijs) zijn er een aantal geïntegreerde proeven die gericht zijn op ondernemen. Er is ook een prachtig initiatief rond het ontwikkelen van talent in het basisonderwijs. Als het doortrekken van die leerlijn ertoe leidt dat de kinderen die ondernemingszin in zich dragen kunnen doorgroeien naar ondernemerschap, dan levert dit een meerwaarde op voor de maatschappij. Ook voor de knelpuntberoepen in de zorgsector en in de technische sector werden er initiatieven genomen, onder meer in HBO5 (hoger beroepsonderwijs). Met dit voorstel van resolutie wordt er echter specifiek ingezet op de ondernemingszin. Daarom vindt ze dat men dit voorstel van resolutie een kans moet geven.

De heer *Wim Wienen* dankt de dames Smaers en Poleyn voor hun antwoorden. Zijn fractie zal niet tegen dit voorstel van resolutie stemmen.

Mevrouw *Elisabeth Meuleman* kondigt aan dat ze zich zal onthouden bij de stemming. Ze wacht de eventuele amendementen af. Als deze amendementen rekening houden met een aantal opmerkingen in de commissie, onder meer de noodzaak van aandacht voor het basisonderwijs, de brede school, en de nadruk op het competentiegerichte, dan zal haar fractie dit voorstel van resolutie misschien mee goedkeuren in de plenaire vergadering.

Mevrouw *Sabine Poleyn* bevestigt dat er tegen de behandeling in de plenaire vergadering amendementen zullen worden ingediend. Het zou een sterk signaal zijn als deze commissie unaniem achter dit voorstel van resolutie zou staan.

### 3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende het stimuleren van ondernemingszin en ondernemerschap in het onderwijs wordt aangenomen met 11 stemmen bij 4 onthoudingen.

Boudewijn BOUCKAERT,  
voorzitter

Jos DE MEYER  
Gerda VAN STEENBERGE,  
verslaggevers